

Drifting av flistalle til sau og storfe

Forfatter

Inger Hansen, Bioforsk Nord Tjøtta
Vibeke Lind, Bioforsk Nord Tjøtta
Grete M. Jørgensen, Bioforsk Nord Tjøtta

Sammendrag

Halm og annet strømateriale til husdyr er kostbart, spesielt i Nord-Norge som har minimal korn- og halmproduksjon og hvor transportkostnadene fort blir store. Dersom skog og ryddingsvirke fra egen gård kan benyttes i produksjon av strø til husdyrdrifta, vil denne ressursen representere lokal verdiskaping i stedet for et gjengroingsproblem.

Publisert

2012

Referanse

Sau og Geit nr. 3/2012

Utskriftsdato

08.06.2023 www.fag.nsg.no

Fra forsøket med grov flistalle til sau på Tjøtta (Foto: C. Uhlig).

Drifting av flistalle til sau og storfe

Halm og annet strømateriale til husdyr er kostbart, spesielt i Nord-Norge som har minimal korn- og halmproduksjon og hvor transportkostnadene fort blir store. Dersom skog og ryddingsvirke fra egen gård kan benyttes i produksjon av strø til husdyrdrifta, vil denne ressursen representere lokal verdiskaping i stedet for et gjengroingsproblem.

Bioforsk Nord utførte vintersesongene 2009 og 2010 feltforsøk med bruk av grov flistalle til sau og storfe. Utprøvingen er en del av prosjektet «ProLocal», der dyrevelferd, energiutnyttelse og økonomi ved bruk av

lokalprodusert grov flis og torv i et kretsløpsbasert husdyrhold skal dokumenteres. Prosjektet ble initiert av Nordnorsk landbruksråd, med bedriftene Nortura, Felleskjøpet, Andøytorgv og Allskog i spissen. Målet for feltforsøket var å utvikle et alternativt tallemateriale basert på lokalprodusert grov treflis til storfe og sau som hadde tilfredsstillende kvalitet og som kunne dokumentere god dyrevelferd.

Ulike flisblandinger

I utprøvingene for sau og kjøttfe på Tjøtta ble det benyttet bjørkeflis av to lengder: 2,5 cm (liten) og 5 cm (stor) i kombinasjoner med og uten mosetorv, mens det i to mjølkekubesetninger på indre og ytre Helgeland ble brukt

egenprodusert blandingsflis av gran og bjørk med 1-3 cm lengde.

Avgjørende for å lykkes

I denne artikkelen ønsker vi å fokusere på optimal drifting av flisbasert talle. Erfaringene fra feltforsøket viste at det kan være utfordrende å få til en vel-fungerende talle basert på grov flis, spesielt til storfe. Det er derfor ikke bare å sette i gang og håpe at alt skal gå bra. Bli kvaliteten på talle av ulike årsaker dårlig, kan det gå på dyrevelferden løs. Men flisbasert talle til husdyr kan også fungere meget godt, hvis en del forutsetninger er på plass. Basert på våre og andres erfaringer har vi listet opp nøkkelfaktorer med hensyn til drifting av flistalle til sau og storfe som synes å være avgjørende for å lykkes:

- I våre forsøk hadde størrelsen på flisa (2,5 og 5 cm) og innblanding av torv eller ikke liten innvirkning på tallekvalitet og dyrevelferd. Men begge flisstørrelsene var i prinsippet store. Generelt gjelder at jo mindre flis, dess bedre oppsugingsevne pga. større overflateareal totalt.
- Flisa må være så tørr som mulig før den legges inn i tallen. Et tørrstoffinnhold på 70% eller mer er nødvendig for at flisa skal ha en tilstrekkelig absorberingsevne. Dette minimerer også flisforbruket. Den opphugde flisa må derfor lagres tørt, helst under tak.
- For storfe er det nødvendig at flisarealet kun benyttes som hvileareal, eteareal må ha gjødselopsamling eller spaltegulv. Luftegård vil også avlaste tallearealet og redusere mengden treflis som må benyttes. Sauer og ungdyr kan med fordel føres utendørs. Jo lengre fôringsplassen er fra liggearealet, jo mindre skit faller i tallen.
- Benytt grovfôr med så høgt tørrstoffinnhold som mulig. Flisforbruket øker med økende vanninnhold i fôret.
- Lufting/vending av tallen er en fordel for å øke oksygentilgangen og den mikrobielle aktiviteten, men varmgang i tallen er vanskelig å oppnå mens dyra belaster den. Varmgang i flistallen er heller ikke nødvendig for å sikre god dyrevelferd. Den sikres ved å etterfylle flis ofte, med små mengder av gangen, slik at dyra alltid har en tørr og rein liggeplass. Dette vil være den mest aktuelle måten å drifte flistallen på under norske forhold.
- Grunnen under tallen må være drenerende.
- 15 cm dybde på flisa ved etablering av tallen for sau og 20 cm for storfe er tilstrekkelig, med etterfylling av flis ved behov. Ikke vær knipen på flisa!
- Bruk av treflisbasert talle krever mekanisk håndtering av forholdsvis store mengder flis. Dette forutsetter mulighet for å komme inn i dyrommet med traktor eller minilaster.
- Arealkrav (minimum) per dyr på flistalle: sau: 1,5 m²; kjøttfe kviger: 6,5 m²; mjølkekyr: 7,5 m².

Passer i et økologisk driftssystem

Flistalle vil kunne passe godt inn i et driftsopplegg hvor en kombinerer hvileareal inne med føring utendørs. Dette passer spesielt godt i sau- og kjøttfeproduksjon og i et økologisk driftssystem. I mjølkeproduksjonen kan flistalle benyttes i enkle bygg (eks. plansilo) som avlastningsareal for sinkyr og ungdyr/kviger, slik at disse dyregruppene ikke opptar plass i produksjonsfjøset.

Prosjektomtale, rapporter fra prosjektet og aktuell litteratur om flistalle finnes på nettsiden: http://www.bioforsk.no/ikbViewer/page/prosjekt/tema?p_dimension_id=21432&p_menu_id=21443&p_sub_id=21433&p_dim2=21435

Resultater fra et liknende forsøk med flistalle til sau og kjøttfe fra Wales kan lastes ned fra nettadressen: [http://www.hccmpw.org.uk/medialibrary/publications/The%20Woodchip%20for%20Livestock%20Bedding%20Project%20\(Final%20report\).pdf](http://www.hccmpw.org.uk/medialibrary/publications/The%20Woodchip%20for%20Livestock%20Bedding%20Project%20(Final%20report).pdf)

Av Inger Hansen, Vibeke Lind og Grete M. Jørgensen, Bioforsk Nord Tjøtta).

Bioforsk ønsker å takke de to vertsbesetningene så mye for stor innsats og godt samarbeid. Prosjektet ble finansiert av Norges Forskningsråd, Nortura, Andøytorgv, Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune.

Lokal produksjon av grov flis til husdyr ved Midt-Troms gårdsflis A/S (Foto: C. Uhlig).